

UNIVERSUM, SKAPELSE OCH UTVECKLING

Bokanmälan: Yngve Freij.

En ny populärvetenskaplig astronomibok har nyligen utkommit i Norge. Att nya astronomiska verk ges ut är i och för sig ingenting märkligt, då det ju i våra dagar utges en rikhaltig flora pocketböcker, billiga men oftast mycket läsvärda för den som vill sätta sig in i dagsaktuella rön inom den s.k. exakta vetenskapen. Denna bok skiljer sig emellertid på ett uppseendeväckande sätt från övriga inom området, genom den märkliga filosofisk-metafysiska världsbild som författaren lägger fram i inledningen och ibland återkommer till för att med ledning av denna förklara och tyda vissa hypoteser.

Författaren, Jeremi Wasiutynski, är född i Warscawa 1907. Efter flera års arbete som vetenskapsman i Polen kom han 1937 till Norge. 1948 tog han doktorsgraden, och han är numera verksam vid Astrofysisk Institut i Oslo. Ett intressant faktum är att han under senare år i allt högre grad ägnat sig åt filosofiska studier. Boken tecknar en fängslande bild av komplicerade sammanhang inom den moderna forskningens senaste fantastiska resultat. En bild som dock ställer ganska stora krav på läsare som inte förut intresserat sig för astronomi, då den är ovanligt utförlig och faktaspäckad.

Vi behöver emellertid inte dröja vid de tekniska aspekterna, utan övergår till författarens egenartade metafysiska världsbild, som för en metafysiker ter sig både intressant och glädjande, då den faktiskt i viss mån kan betraktas som ett framställande av ockulta sanningar - omskrivna i vetenskapliga termer!

Wasiutynski kallar sin världsbild "den organiska kosmologin", och här följer några få citat ur de avsnitt i boken som kan ge en viss uppfattning om hans metafysiska resonemang.

"....Den fruktbara katastrof vi brukar kalla världens skapelse, kan sägas ha berott på en invasion av det omedvetna in i medvetenheten - 'mörkets' invasion i 'ljuset', kaosets invasion i kosmos. Den har skilt den fysiska verkligheten från den mentala, och har pulvriserat, atomiserat den ursprungliga kosmiska enheten. Men det finns grund till antagandet att atomiseringen har ägt rum i en följd av steg, såtillvida att det först uppstod gigantiska kosmiska ur-organismer, som i sin tur upplöses och ger upphov till kosmiska organismer av lägre och lägre grad - med de välkända fysiska elementarpartiklarna som sista steg..

....Varje partiellt "jag" är bara en spegling av det universella, som är vårt egentliga "jag"... Livet på jorden är bara ett exempel på en mycket speciell form av liv, som håller på att slå en bro mellan molekyler och levande planetariska klot... Det är att vänta, att integrationen av det organiska livet på jorden för till uppkomsten av ett planetariskt mönster, som kommer att förvandla hela klotet till en fullständigt integrerad organism. Detta mönster torde ha sin grund i kvantlagar av högre ordning, såtillvida att jorden kommer att förändras till något i viss grad analogt med en atom, men oändligt mera komplicerat. Vi kan också vänta, att analoga organiska transformationer efterhand gör sig gällande på de högre planen i den kosmiska hierarkien, idet solsystem och vintergator förvandlar sig till organismer av ännu högre ordning....

....För närvarande är den mentala verkligheten praktiskt taget fullständigt mörklagd och omedveten, i varje fall för de allra flesta människor i vanliga medvetenhetstillstånd....

....Om läsaren av denna bok åtminstone försöksvis och med allt nödvändigt förbehåll kan leva sig in i den grundsyn som här är antydd (och det kan han göra om mina antydningar har väckt en resonans i hans

omedvetna), så kan han inte längre betrakta något i det fysiska eller mentala universum som honom ovidkommande... Ty himlakropparna är delar av en sönderripen kropp som inte tillhör hans lilla skinn-jag utan hans innersta "själv"...

Fysikens värld är en tankens värld. Fysiken befattar sig inte med förnimmelser, utan bara med de tankar som står bakom förändringarna i det som förnimmes. Det må vara någon som tänker världen, annars skulle inte världen vara till. Det är inte människan som är denna stora tänkare, ty det mesta av det som sker i världen är utanför vårt medvetande....

....Vissa fakta tyder emellertid på att vårt medvetande kan skiljas från kroppen, och att hjärnan, så långt ifrån att vara medvetandets källa, tvärtemot begränsar det i tid och rum. Materien är till syvende och sist bara något vi förnimmer - en viss egenskap med våra förnimmelser som förlämnar den med en viss fasthet... Och mystikern - den människa som är den egentliga upphovsmannen till religionen - dyker ner i den mörka ocean som böljar under vår medvetenhetströskel, och upplever där det "kosmiska medvetandet" - ett tillstånd där han känner sig vara ett med allt, och - av allt att döma - ett med ur-medvetandet...

....Nu vill kanske någon säga att sådant är rena fantasier, och tror sig därmed ha gjort sig färdiga med det. Men vi vet idag, att fantasi inte skapar något godtyckligt, utan bara fiskar upp bilder och ideer som existerar i vårt sinnes omedvetna djup. Försiggår fiskandet i grunt vatten är fantasierna bara av privat intresse. Men den som vet att fiska i djupet, bringar stoff av allmänmänskligt intresse upp till ytan. Det är det benådade diktare, metafysiker och mystiker gör....

....Betingelserna för uppdagandet av fysisk verklighet är nödvändigtvis av ickefysisk art, och vi kan finna dem endast med hjälp av inrepsykiska, mentala lagar....

Vissa teoretiska betraktelser och observationsfakta tyder på att denna upplösning har försiggått och framdeles försiggår, i sju steg (plan) och att vart och ett av dessa steg ger upphov till en ny klass himlakroppar... Det ligger nära till hands att anta, att varje steg i denna upplösningsprocess kännetecknas av sina egna kvantlagar, som emellertid mister sin giltighet på nästa steg i upplösningen. Då det troligen inte existerar någon elektromagnetisk växelverkan mellan materia tillhörande olika plan, skulle alla de högre ur-himlakropparna vara osynliga för oss..

Iakttagelser tyder på att universums expansionsenergi f.n. långt över-skrider gravitationsenergin, som motarbetar expansionen. Bara under förutsättning att det i universum finns mer än sju gånger så mycket osynlig materia (i form av väte i den intergalaktiska rymden, eller i form av materia av högre ordning) som man har kunnat konstatera i själva galaxerna, skulle man kunna dra den motsatta slutsatsen av iakttagelserna: Efter att ha nått en viss maximal volym skulle universum i så fall dra sig samman igen,... Livets evolution skulle inte vara annat än ett gradvis uppbyggande av organismer av högre ordning, och innanför dem - också av materia av högre ordning. Den utveckling som hittills ägt rum på vårt klot, skulle bara representera elementära etapper i denna process. På bakgrund av den "organiska" teorin om universums ursprung är det naturligt att anta att evolutionsprocessen siktar mot återupprättandet av kosmisk enhet på ett högre organiskt plan....

....Om den organiska kosmogoni som bland annat är skisserad i denna bok, i princip är riktig, skulle denna process - såvida den över huvud taget skall äga rum - gå över kosmiska organismer av ständigt högre grad. Detta betyder att livet stegvis skulle syntetisera materia av högre ordning, samtidigt som det skulle återuppväcka nya kvantlagar - nya, högre organisationsprinciper.

Det är faktiskt mer än en grund till att tro, att vi själva, människan, allaredan har tillryggalagt de lägsta stegen i denna process, och att vi är underkastade, inte bara de fysiska lagarna, utan också lagar av högre ordning, som är superponerade över de fysiska. Här skall vi bara

nöja oss med en påminnelse om att livet på jorden, som vi ju alla är en del av, äger många kännetecken på ett organiskt helt. Ett mindre känt faktum är, att vår skapande aktivitet ofta påvisligen anknyter till omedvetna föreställningar om identifikation med planeten Jorden som en organisk och psykisk enhet, och - vad mera är - till föreställningar om en nödvändig förskjutning av denna kosmiska identifikation från jorden till solen och vidare till universum. Det synes som om nu, då vi förbereder solsystemets erövring på det tekniska planet, håller kravet på dessa högre psykiska identifikationer på att bli starkare. De omedvetna processernas fenomenologi vädjar således till det antagandet att de första anlagen till ett planetariskt och ett solärt medvetande är tillstädes i den omedvetna delen av vår personlighet, och att personlighetens integration inte är möjlig utan att dessa anlag kommer till sin rätt."

Utdragen representerar de mera avancerade metafysiska resonemangen i Wasiutynskis bok, och de är ju för en metafysiker inte så sensationella. Det sensationella ligger i det faktum, att en erkänd vetenskapsman och populärvetenskaplig författare som Dr W. nu i ett populärvetenskapligt verk har vågat 'smuggla in' teorier som för den övertygade materialisten måste betraktas som i högsta grad omvälvande. Och kanske ge en djup tankeställare, även om ett flertal av våra vänner 'toppmaterialister' säkerligen kommer att betrakta teorierna som ovederhäftigt svammel.

Vi behöver bara titta på den recension som Observator Gunnar Larsson-Leander i Lund infört i senaste numret av Populär Astronomisk Tidskrift, som utges av Svenska Astronomiska Sällskapet. Där säger han bl.a.

"Anmälaren måste erkänna att han, trots författarens åberopande av djuppsykologi och människans s.k. kosmiska medvetande, har svårt att se något mer än ren spekulation i dessa tankegångar....

Wid bedömningen av boken skulle anmälaren helst vilja bortse från allt vad som säges om den s.k. "organiska kosmologien". Att presentera en sådan hypotes i ett populärvetenskapligt verk synes honom vara synnerligen olämpligt. Göres denna uteslutning, kan boken sägas ge en mycket förtjänstfull och ovanligt utförlig framställning av de olika kosmologiska och kosmogoniska teorierna...."

Som svar på Observator Larsson-Leanders anmärkningar kan ju framhållas att vetenskapen har lyckats utforska endast en mycket ringa del av den synliga och osynliga materiella verkligheten. Den instrumentella vetenskapens möjligheter är begränsade till vår fysiska verklighet, och här är ju gränsen tyvärr ganska snäv. Denna gräns sätter vi emellertid själva; allteftersom vår medvetenhet utvecklas uppfattar vi mer och mer av verkligheten. Om man läser 'mellan raderna' i Wasiutynskis bok tycker man sig ibland finna överraskande exakta paralleller till många av de initierade metafysiker och ockultister som i alla tider framställt esoteriska sanningar, om än i något avvikande former.

Atomfysikern Jacques Bergier säger några tankvärda ord i den uppmärksammade boken "Den Fantastiske Virkelighed" som jag tycker passa som slutvinjett till denna bokanmälan: "...undersöker man verkligheten med fantasiens hjälp, upptäcker man, att gränsen mellan det synliga och osynliga universum är en ganska tunn linje. Det finns kanske en eller flera världar vid sidan av vår..."

Y.F.

Jeremi Wasiutynski: Universet, skapelse og utvikling.
Universitetsforlaget, Oslo, Norge.
Pocket-book-format, 412 sidor, 39 planscher.
Pris 12:50 norska kronor.